

METSÄNHOITOYHDISTYSLAIN SYNTYVAIHEET

ANTERO PIHA

SUMMARY:

ON THE CREATION OF THE ACT ON FOREST OWNERS' ASSOCIATIONS PASSED IN 1950

Saapunut toimitukselle 10. 2. 1975

Kirjoituksessa, joka on laadittu jo vuodenvaihteessa 1950—51, selostetaan verraten yksityiskohtaisesti marraskuun 17. p:nä 1950 annetun metsänhoitoyhdistyslain esihistoriaa, pitkää ja monivaiheista valmistelua sekä sen käsittelyä valtioneuvostossa ja eduskunnassa. Ensimmäiset ehdotukset maanviljelijäin metsätaloudellisen yhteistoinnin perusteiden määrittämiseksi erityisen lain avulla esiintyivät tosin jo tämän vuosisadan ensimmäisen vuosikymmenen lopulla, mutta nyt puheena olevan lain »historia» alkaa varsinaisesti v. 1935, joten sen säätäminen vei — tosin sotien venyttämänä — 15 vuotta. Tuona vuonna asetetun Metsänhoidon edistämiskomitean mietintö sisältää asiaa koskevan lakiehdotuksen, jonka pääperiaatteet ja tarkoituserät säilyivät lähes sellaisinaan hyväksytyksi tulleeeseen versioon saakka, kun taas lakiteksti, toimeenpanomuodot ja monet yksityiskohdat muuttuivat kerran toisensa jälkeen perusteellisesti lain monipolvisessa valmistelussa ja vielä eduskunnassakin. Eduskunta, jossa asian käsittely muodostui varsin värikkääksi, hyväksyi lakiehdotuksen 102 äänellä 77 vastaan. Useimpien puolueiden edustajat hajaantuivat lain vastustajiin ja kannattajiin; sosiaalidemokraattinen puolue oli kuitenkin ryhmänä sen puolesta, SKDL sitä vastaan. — Lain edellyttämän metsänhoitomaksun ensimmäinen kanto määrättiin suoritettavaksi v. 1952.

1. JOHDANTO

Neljännesvuosisata sitten, marraskuun 17. p:nä 1950 presidentti J.K. Paasikivi vahvisti edelleenkin voimassa olevan lain metsänhoitoyhdistyksistä. Tämän kirjoittaja, joka läheisesti oli joutunut olemaan mukana tuon lain valmisteluissa ja seuraamaan sen monipolvista käsittelyä, laati silloin tuoreeltaan, vuodenvaihteessa 1950—51 kirjoituksen lain syntyvaiheista. Tarkoituksena ei silloin ollut niinkään sen julkaiseminen kuin historiallisen taustan, sil-

loisten olosuhteitten ja käsityskantojen sekä asiaan liittyvien, nopeasti muistista häviävien yksityiskohtien tallentaminen.

Paitsi »juhlavuoden» johdosta kirjoituksen julkaisemista on nyt eri syistä pidetty aiheellisena. Kuluneen neljännesvuosisadan aikana metsänhoitoyhdistyslaki on ollut runsaan keskustelun ja mm. kolmen komiteatarkastelun kohteena, ja edelleenkin näyttää tunnettavan tarvetta sen tarkistamiseen. Myös käytännön metsänhoitoyhdistystoiminta on parhaillaan uudelleenarvioinnin ja uudelleensuunnittelun alaisena. Niille jotka työskentelevät metsänhoitoyhdistysten hallinnollisten tai toiminnallisten kysymysten parissa, saattaa olla hyödyllistä tässä avautuvassa 25 vuoden perspektiivissä palauttaa mieleen lain alkuperäiset tarkoitukset sekä ne olosuhteet, joiden alaisena se aikoinaan säädettiin.

Kirjoituksen autenttisuuden säilyttämiseksi ja huolimatta sen kieltämättä jossain määrin subjektiivisesta sävystä se on — tätä johdantolukua lukuun ottamatta — seuraavassa painatettu alkuperäisenään ryhtymättä tekemään muutoksia tai tarkastelemaan siinä esitettyjä käsityksiä ja odotuksia tapahtuneen kehityksen valossa.

2. ESIHISTORIAA

Jos haluaa hakeutua metsänhoitoyhdistyksiä koskevan lainsäädännön aivan alkujuurin, niin on palattava ajassa taaksepäin aina tämän vuosisadan ensimmäiselle vuosikymmenelle. Osuustoiminta, tasavertaisuuden pohjalle rakentuva järjestetyn yhteistoiminnan muoto oli vastikään saapunut maamme ja alkoi hakea toteuttamismuotoja myös metsätaloudessa. Erilaisia yhteistoiminnallisia yrityksiä pantiin alulle ja Pellervo-Seuran toimesta valmistettiin mallisääntöjäkin erilaatuisia ja -asteisia metsätalouslyhdistymiä varten.

Samaan aikaan oli suunnitteilla vanhan v:n 1886 metsälain osittainen muuttaminen. Asiaa valmistellut komitea työskenteli viime vuosisadan lopulla, siis aikana, jolloin järjestetystä metsätaloudellisesta yhteistoiminnasta tuskin vielä oli puhuttakaan. Niinpä sen v. 1900 valmistunut mietintö ei tiedäkään asiasta mitään.

Mutta kun v. 1908 sitten komitean työn pohjalla annettiin »Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys Suomen Eduskunnalle, sisältävä ehdotuksen metsänhoitoasetukseksi», niin siihen oli ilmestynyt kokonainen monipykäläinen II luku »metsänhoitoyhdistyksistä ja metsäyhdistyksistä». Edelliset poikkesivat kylläkin olennaisesti nykyisestä yhdistysmuodosta ja jälkimmäisillä tarkoitettiin nykyisiä yhteismetsiä. Ajan virtaukset oli siis sangen nopeasti otettu varteen lainsäädäntötyössä. Pykälissä näkyy verraten selvänä Pellervo-Seuran mallisääntöjen vaikutus.

Vuotta aikaisemmin uudelleen järjestetty Suomen Metsänhoitoyhdistys

Tapio laati tästä lakiesityksestä kaksikin laajahkoa mietintöä. Varsinkin jälkimmäinen, v. 1909 annettu, on sangen mielenkiintoinen. Siinä näet ehdotetaan, että lakiesityksen toinen luku luonteeltaan lain muusta sisällöstä poikkeavana erotettaisiin ja siitä tehtäisiin erityinen »laki metsänhoitoyhdistyksistä ja metsäyhdistyksistä». Tällöin siis ensimmäisen kerran esiintyy ajatus maanviljelijäin metsätaloudellisen yhteistoiminnan perusteiden määrittämisestä nimenomaisen lain avulla. Kysymystä ei mietinnössä kuitenkaan kehitelty tämän pitemmälle.

Itse lakiehdotuksen myöhemmät kohtalot eivät enää kuulu tämän kirjoituksen puitteisiin. Oma mielenkiintoni on joka tapauksessa sillä, että merkittävältä osalta juuri metsänhoitoyhdistyksiä ja metsäyhdistyksiä koskevat lakiesityksen kohdat viivästyttivät lain eteenpäin menoa. Ne näet — samoin kuin kaikki muukin yhdistystoiminta maassamme — herättivät silloisten venäläisten vallanpitäjäin epäilyksiä, kuten Peurakoski ja Rautapää metsän hävittämisen ehkäisemistä koskevasta asetuksesta kirjoittamansa selitysteoksen esipuheessa mainitsevat. Niin kuin tunnettua, tuohon v. 1917 annettuun asetukseen ei sisälly minkäänlaisia jälkiä metsänhoitoyhdistyksistä.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeisenä aikana metsänhoitoyhdistysten perustaminen pääsi uudelleen käyntiin, tosin verraten hitaalla vauhdilla. Nämä uudet yhdistykset olivat kaikki Tapio-yhdistyksen mallisääntöjen suosittelemalla, metsänomistajain vapautta sangen vähän sitovalla järjestöpohjalla. Pian alkoi myös näyttäytyä niiden myönteinen metsätaloudellinen ja metsänhoidollinen vaikutus. Niinpä mm. Yksityismetsäkomitea, jonka mietintö on v:lta 1926, antaa niistä korkean arvolauseen tässä suhteessa, vaikka niitä noihin aikoihin ei vielä ollut kuin muutama kymmen. Komitea ei kuitenkaan nähnyt mahdolliseksi ryhtyä rakentamaan metsätaloutemme tulevaa kehitystä metsänhoitoyhdistysten varaan, mutta antoi perustettaviksi ehdottamiensa metsänhoitolautakuntien nimenomaiseksi tehtäväksi »suunnitella ja järjestää metsätaloudellista yhteistoimintaa» tähdäten tällöin ilmeisesti juuri metsänhoitoyhdistyksiin.

3. METSÄNHOITOYHDISTYKSIÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN TARPEELLISUUS

Yksityismetsäkomitean suunnitelmat onnistuivat ainakin tässä suhteessa sangen hyvin: metsänhoitolautakuntien toiminnan tuloksena yhdistysten lukumäärä kohosi nopeasti, niin että se v. 1937 oli jo 303. Niinpä Metsänhoidon edistämiskomitea, joka jätti mietintönsä juuri mainittuna vuonna, näkikin yksityismetsätaloutemme itsenäisyyden ajan olennaisimpana ja myönteisimpänä piirteenä metsänhoitoyhdistystoiminnan nopean laajenemisen ja sen mukana tapahtuneen maanviljelijäin metsätaloudellisen harrastuksen lu-

paavan nousun. Tähän arviointiin voi jokainen yksityismetsätalouden piirissä työskennellyt empimättä yhtyä.

Toisaalta tuohon kehitykseen on sisällynyt joukko piirteitä, jotka ovat ehkäisseet yhdistystoiminnan puhkeamista täyteen kukkaansa. Pitäjän metsäntuottajakunnan metsämielisimmän osan liittyttyä yhdistykseen sen kasvu on pyrkinyt pysähtymään, tai yhdistyksen alueen saavutettua sellaisen laajuuden, joka riittää yhden ammattimiehen työmaaksi, sitä ei ole uskallettu tai jaksettu ryhtyä laajentamaan siihen määrään, jolloin työtä olisi ollut tarjolla kahdelle neuvojalle. Täten metsänhoitoyhdistysten jäsenistön lukumäärä ja heidän omistamansa metsäpinta-alat ovat lisääntyneet suhteellisesti hitaammin kuin itse metsänhoitoyhdistysten lukumäärä. Ponnistuksista huolimatta ei yhdistyksiä myöskään ole saatu syntymään monille syrjäisemmille seuduille. *Järjestön välittömän vaikutuksen ulkopuolelle on näin jäänyt lähes kolme neljännestä maatilametsien alasta ja vieläkin suurempi osa metsäntuottajista* ja nimenomaan sellaisista, jotka kipeimmin olisivat metsänhoidollisen opastuksen ja ammattiavun tarpeessa. Maan metsätalouden kokonaisuuden kannalta on juuri tämän metsäntuottajaryhmän herättäminen välinpitämättömyydestään erinomaisen tärkeätä.

Valitettavasti on erityisesti pienmetsänomistajain suuresta ryhmästä vain suhteellisesti pieni osa mukana metsänhoitoyhdistystoiminnassa, vaikka tällaisten metsien hoito ja käyttö tarkoituksenmukaisella tavalla on erityisen vaikeata ja suurta ammattitaitoa ja huolta vaativaa. Kun maamme jatkuvasti on muuttumassa yhä pienmetsälövaltaisemmaksi, tällä seikalla on arvaamattoman suuri merkitys.

Hyvin paljon on metsänhoitoyhdistystoiminnan kehkeytymistä jarruttanut *yhdistysten taloudellinen heikkous*. Jäsenmaksut ovat pyrkineet jättämään yhdistyksen tarpeisiin verrattuina liian alhaisiksi. Riittävien varojen saanti jäsenmaksutietä olisikin toisinaan, jäsenistön suppeudesta johtuen, vaatinut yksityisiltä jäseniltä huomattavan korkeita maksuja. Useimmiten on kuitenkin kysymys maanviljelijäin haluttomuudesta rahallisiin uhrauksiin metsänsä hyväksi. Toimitusmaksuja on silloin jouduttu korottamaan, mikä taas puolestaan on tehnyt metsäammattimiehen käytön vähemmän mieluisaksi ja halutuksi varsinkin puhtaasti metsänhoidollisissa toimituksissa.

Varsin yleistä on myös ollut tuollainen valtionavustus-mentaliteetti: niiden avustusten, joita valtio metsänhoitoyhdistysliikettä kehittääkseen ryhtyi aikoinaan myöntämään, on katsottu jatkuvasti kuuluvan asiaan ja pyrittä rakentamaan yhdistysten talous liian suuressa määrässä niiden varaan. Tällainen ajattelu ei ole oikeilla raiteilla, sillä metsätalouden jos yleensä minäkään elinkeinon maassamme täytyy itse pystyä kantamaan omat, joka tapauksessa verraten pienet vuotuiset kustannuksensa, puhumattakaan siitä, että valtion avustukset vähä vähältä ovat painuneet suhteellisesti merkityksellömmiksi samalla kuin ne kuitenkin antavat oikeutuksen valtion kontrolliin

ja ovat omansa johtamaan yksityismetsätalouden tulevaisuuden kannalta arveluttaviin ajatusassosiaatioihin.

Yhdistysten taloudelliset vaikeudet ovat ilmenneet erityisesti siinä, että metsänhoidonneuvojain toimet ovat olleet metsäteknikkokunnan keskuudessa vähemmän haluttuja, että miesten vaihtuminen on ollut yleistä ja että näitä toimia kaiken kaikkiaan on totuttu pitämään ikäänkuin toisarvoisina metsäteknikoiden ulottuvilla oleviin muihin toimipaikkoihin verrattuina. Tällainen väheksyvä suhtautuminen on omansa tuottamaan yhdistystoiminnalle paljon hallaa. Kun yhdistysten toiminnan tuloksellisuus ratkaisevasti lepää neuvojain harteilla, näihin toimiin olisi saatava kiinnitetyksi alan parhaita voimia, mikä tietenkään ei ole mahdollista muuta kuin kunnollisen palkkauksen avulla sekä pystymällä tarjoamaan miehille samanlaiset asunto-, eläkeym. edut, jotka heille muissakin toimipaikoissa kuuluvat. Metsänhoitoyhdistystoiminnan tulevaisuus ja elinvoima on täten aivan olennaisesti riippuvainen yhdistysten talouden vakavuudesta.

Millään tahoilla ei enää nykyisin asetettane kysymyksen alaiseksi metsiemme hoidon ja käytön voimakkaan tehostamisen tarvetta. Se ei tietenkään ole yksinomaan metsäntuottajain asia, mutta myös heille kuuluu siitä sangen tärkeä sektori. Yhä yleisemmin he ovatkin alkaneet käsittää, että metsien hoitaminen tai hoitamatta jättäminen ei enää ole ehdonvallan asia, vaan että *metsän omistamiseen liittyy välittömästi velvollisuus huolehtia sen tuoton säilymisestä ja mikäli mahdollista lisäämisestä*. Yhteiskunta, joka siinä määrin kuin meidän on metsistään riippuvainen, on kieltämättä oikeutettu esittämään tämän vaatimuksen.

Yleisesti sanoen metsätalous on se maatilatalouden haara, joka näihin saakka on vähimmän herättänyt maanviljelijäin omakohtaista harrastusta. Se on suurelta osalta seurausta metsiemme runsaudesta, metsätalouden nuoruudesta elinkeinona, metsäperinteiden puutteesta sekä ostajien suuresta vaikutuksesta metsien käsittelyyn, pääosa puutavarasta kun yhä vieläkin myydään pystyyn. Metsäntuottajille ei näin ollen vielä ole päässyt syntymään — edelleenkin aivan yleisesti puhuen — sellaista metsätaloudellista tietoa ja taitoa, jota metsien monitahoinen käsittely taimistosta puutavaravarastolle edellyttää. Maatilatalouden mitä moninaisimmissa töissä ahertavalle maanviljelijälle ei tällaisen tiedon ja taidon hankkimiseen kaikistellen tahdo riittää aikaakaan. Toisaalta on lukemattomissa tapauksissa nähty, että juuri metsänhoitoyhdistyksestä isäntä on saanut sen kipinän, jonka syyttämänä hän on lähtenyt tietojensa piiriä laajentamaan tai joka on saanut hänet ymmärtämään, että ammattimiehen apu on monien probleemien ratkaisuisissa ja monien tehtävien suorittamisessa välttämätön. Kun näin pitkälle on päästy, silloin on perusta hyvälle metsänhoidolle hänen osaltaan olemassa. *Omatoimisuus, jonka käytettävissä tarpeen mukaan on ammattimiestieto, -taito ja -kokemus, on yksityismetsätalouden edistymisen avain*.

Joitakin aivan harvalukuisia poikkeuksia lukuun ottamatta meikäläisillä metsäntuottajilla ei ole mahdollisuuksia varata itselleen ja omaan käyttöönsä tarvittavaa metsäammattillista apua. Kukin metsälö on siihen yksinään liian pieni. Niinpä on turvaututtava perinnäiseen suomalaiseen yhteistoimintaan, joka yksityismetsätalouden alalla merkitsee juuri metsänhoitoyhdistystä.

Tällaiset perustelut ovat metsänhoitoyhdistyslain taustana. Runsaasti muitakin näkökohtia olisi esitettävissä, mutta tämän kysymyksen perusteellinen pohtiminen ei ole kirjoituksemme tarkoituksena. Mutta esitetystäkin havaitaan perustelujen olevan kyllin vahvoja selittääkseen sen sitkeähenkisyuden, jonka varassa ajatus erityisestä metsänhoitoyhdistyslaista on vuosikymmenet pysynyt vireillä.

Näistä perusteluista on tahdottu tehdä sellainenkin johtopäätös, että mitään uusia järjestelyjä ei metsänhoitoyhdistysten piirissä tarvittaisi, vaan että asia kehittyisi ajan oloon omalla painollaan. Kokemus osoittaa kuitenkin, että täyden vapaaehtoisuuden tietä ei päämäärään tultaisi pääsemään eikä missään tapauksessa lähimainkaan niin nopeasti kuin asian laatu välttämättä vaatii. Kysymys on niin suurista asioista sekä metsäntuottajain että valtakunnan kannalta, että niitä ei ole lupa jättää sattuman varaan tai johonkin kaukaiseen tulevaisuuteen. Meidän sukupolvemme velvollisuus on yrittää omasta puolestamme tehdä parhaamme yksityismetsien kunnan kohottamiseksi, ja siinä työssä laki metsänhoitoyhdistyksistä varmasti on hyvä välikappale. Yleinen metsänhoitomaksuvelvollisuus, joka on omansa ohjaamaan metsäntuottajat yhdistystoiminnan piiriin, antaa yhdistyksille riittävän taloudellisen tukevuuden ja jakaa toiminnasta johtuvat kustannukset oikeassa suhteessa kaikkien metsäntuottajien kannettaviksi, on näin ollen katsottu sekä välttämättömäksi että oikeudenmukaiseksi.

4. ENSIMMÄINEN LAKIEHDOTUS

Vuosisatamme alun lainsäädännölliset kaavailut metsänhoitoyhdistysasiassa eivät, kuten olemme nähneet, johtaneet mihinkään käytännöllisiin tuloksiin, ja kului neljännesvuosisata, ennen kuin kysymys tuli uudelleen esille.

Sen metsänhoitoyhdistyksiä koskevan lain »historia», josta tässä varsinaisesti on puhe, alkaa täsmällisesti sanottuna huhtikuun 17. p:nä 1935. Valtioneuvosto asetti maatalousministeriön esittelystä silloin komitean, jonka tehtäväksi annettiin pohtia muiden muassa kysymystä »millä metsänomistajain omakohtaisilla toimenpiteillä, esim. manttaalikunnille suoritettavalla metsäpinta-alaan tai metsänmyyntiin kohdistuvalla verolla, voitaisiin edistää metsänhoitoyhdistysten perustamista jokaiseen kuntaan». Silloisen maatalousministerin, kunnallisneuvos K.E. Linnan erikoinen ansio tässä asiassa

on, että hän näki taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen yksityismetsille asettamat vaatimukset, ymmärsi metsänhoitoyhdistysten mahdollisuudet tässä suhteessa sekä näiden oivallustensa perusteella teki esityksen sanotun komitean asettamisesta.

Tuon sittemmin usein mainitun Metsänhoidon edistämiskomitean puheenjohtajaksi kutsuttiin silloinen fil. toht. A. Benj. Helander. Jäseninä oli maatalouden, metsähallinnon ja metsäteollisuuden edustajia sekä sihteerinä metsätiet. toht. N. A. Osara. Asiantuntijoina komitea kuuli eri alojen painavimpia miehiä.

Komitean jälkeen jättämistä papereista ei käy selville, kuka jäsenistä ensimmäiseksi toi esille ajatuksen erityisen metsänhoitoyhdistyksiä koskevan lain säätämisestä tai kuka lausui julki metsänhoitomaksun periaatteen, eivätkä komitean jäsenetkään enää tunnu sitä muistavan. Siemenen näihin ajatuksiin antoi kaiketi jo asettamiskirjelmässä mainitun tehtävän sanamuoto, ja lopullisen kiteymänsä asia ilmeisesti sai askel askelelta komitean keskusteluissa. On mielenkiintoista seurata tuota kehitystä ja todeta erilaisten ideain ilmaantuminen, käsittely ja kohtalo. Mm. monet silloin punnitut ja köykäisiksi havaitut ajatukset kuten manttaalikunnat lain toimeenpanijoina, pakkojäsenyys metsänhoitoyhdistyksissä jne. ovat myöhemmin uudelleen tulleet esille — ja taaskin kielteisillä tuloksilla.

Jo mietinnön valmisteluvaiheessa sen sisältämiä asioita käsiteltiin jonkin verran komitean ulkopuolellakin. Keskusmetsäseura Tapion piirissä asiasta neuvoteltiin ammattimieskokouksissa, mikä onkin luonnollista paitsi asian laatuun katsoen myös sen vuoksi, että komitean sekä puheenjohtaja että sihteeri olivat Tapion johtavia virkailijoita. Maataloustuottajain Keskusliiton liittokokouksessa Hämeenlinnassa heinäkuussa 1937 metsänhoitoyhdistysasia myös oli esillä, jolloin kokous silloisen metsänhoitaja Ilmari Kalkkisen esityksen pohjalla hyväksymässään ponnassa mm. lausui pitävänsä »välttämättömänä, että metsänhoitoyhdistystoimintaa edelleen tehostetaan», ottamatta kuitenkaan kantaa tehostamismuotojen suhteen.

Mietintö jätettiin sitten valtioneuvostolle joulukuun 1. p:nä 1937. Maatalousministerinä oli silloin kunnallisneuvos J. Koivisto, joka myös oli ollut komitean jäsen, vaikkakaan asemansa vuoksi ei ollut osallistunut mietinnön lopulliseen lukemiseen. Ei ole tämän yhteydessä tarkoitus ryhtyä tarkemmin selostamaan sen sisältöä, joka yleisesti lieneekin tunnettu. Riittää kun toteamme, että mietintö loi ne suuret puitteet, joille asia myöhemmissäkin vaiheissaan on rakentunut. Ehdotetun »metsänhoitolain» — lain sisältöä vastaamaton nimi muuten — tarkoituksena oli toisaalta vakiinnuttaa metsänhoitoyhdistysten asema metsätalousorganisaatiossamme ja antaa niiden toiminnan suuntaviivat, sekä toisaalta turvata niiden taloudellinen asema osittain pinta-alan mukaiseen puhdastuottoon ja osittain met-

sänmyyntituloihin perustuvan, kaikille metsäntuottajille pakollisen metsänhoitomaksun avulla. Sen määräksi ehdotettiin 50 p. kutakin verotettavaa tuottokuutiometriä kohden sekä 1.5 % myydyn puutavaran kantohintatuloista. Jäsenyys metsänhoitoyhdistyksissä sitä vastoin olisi oleva vapaaehtoinen. — Mietintö oli sangen yksimielinen. Siihen liittyy tosin kunnallisneuvos Taave Junnilan eriyvä mielipide, mutta sekin kohdistuu jokseenkin toisarvoisiin asioihin.

Mietintöä ei ilmeisesti lähetetty virallisesti eri järjestöille lausunnon antamista varten. Tästä johtuneekin, että on vaikea saada selvyyttä kannanotoista eri tahoilla, useissa tapauksissa kun asiaa tässä vaiheessa nähtävästi ei ole virallisesti käsiteltykään. Eipä edes Keskusmetsäseura Tapion mistään sen aikaisista pöytäkirjoista löydy viittaustakaan komitean työn tuloksiin. Metsälehti kylläkin omisti joulukuun 10. päivän numeronsa kokonaisuudessaan tälle asialle yli koko sivun ulottuvien otsakkein, eri tahoilta saaduin lausunnoin ja hauskein piirroksin. Saattaa myös olla niin, että kun saatiin tietoja siitä kielteisestä suhtautumisesta, joka lakia kohtaan vallitsi verraten laajoissa maanomistajapiireissä, asiaa ei haluttukaan järjestössä ottaa virallisen keskustelun alaiseksi.

Saadun tiedon mukaan mietintöä ei virallisesti käsitelty metsähallituksessa, eikä myöskään esim. Maatalousseurojen Keskusliiton tuon aikaisissa vuosikertomuksissa mainita sanallakaan ko. lakiehdotusta.

Sitä vastoin Maataloustuottajain Keskusliitossa lakiehdotus oli paljonkin pohdinnan kohteena, kuten luonnollista onkin. Se oli käsiteltävänä lukuisissa johtokunnan ja valtuuskunnan kokouksissa ja kaikki järjestön piiri- liitot antoivat siitä lausuntonsa. Viimeksi mainituista vain kaksi asetui ehdotusta varauksin kannattamaan, muut olivat periaatteellisesti enemmän tai vähemmän sitä vastaan. Kaikki ilmoittivat kielteisen kantansa erityisesti metsänmyyntitulojen perusteella tapahtuvan metsänhoitomaksun kannon sekä ns. maksulautakunnan asettamisjärjestyksen suhteen. Valtuuskunnan kokouksessa Padasjoen Kellosalmella kesäkuussa 1938 sama kielteinen suhtautuminen tulikin varsin jyrkkänä esiin, joskin samalla tunnustettiin lain hyvät tarkoitukset. Ehdotuksen kannalla lienevät olleet vain kunnallisneuvokset K. E. Linna ja J. E. Lampinen. Asiasta ei vielä annettukaan lopullista tuomiota, vaan johtokunta sai tehtäväkseen laatia komitean luonnokselle vastaehdotuksen, jossa keskustelun yhteydessä esitetyt näkökohdat otettaisiin huomioon.

Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton asiakirjoista käy ilmi, että kysymystä oli sielläkin pariin otteeseen käsitelty. Niinpä johtokunnan kokouksessa huhtikuussa 1938 esitettiin liiton metsäkomitean jaoston laatima luonnos kirjelmäksi valtioneuvostolle, mikä kirjelmä oli ajateltu po. keskusliiton, Yksityismetsänhoitajayhdistyksen ja Maataloustuottajain Keskusliiton yhteisesti allekirjoitettavaksi ja millä ilmeisesti — yhtään jäljen-

nöstä luonnoksesta ei tämän kirjoittaja ole saanut käsiinsä — oli tarkoitus ilmoittaa viranomaisille allekirjoittajain yhteinen kielteinen kanta myyntitulooperusteisen metsänhoitomaksun suhteen. Tietävästi tuota kirjelmää ei kuitenkaan koskaan lähetetty, eivätkä esim. Maataloustuottajain Keskusliiton asiakirjat tiedä kertoa koko asiasta mitään.

Sanomalehdistössä komitean mietintö ja sen ehdotukset joutuivat melko laajan käsittelyn alaisiksi. Selostuksia asiasta julkaistiin monissa lehdissä eikä myönteisistä kannanotoista suinkaan ollut puutetta. Mutta toisaalta esiintyi erityisesti lehtien yleisön osastoissa suunnitelmia jyrkästi vastustavaa kirjoittelua, jossa asiantuntemattomuus ja tarkoituksellinen paisuttelu useinkin ohjasivat kynää. Monet lausunnot pohjautuivat ilmeisesti siihen väärinkäsitykseen, että laki merkitsisi jonkinlaista metsien pakkohoitoa tai niiden käyttörajoituksia. Etsimällä etsittiin lain tarkoituksiperissä joitakin taka-ajatuksia, milloin poliittisia, milloin jotakin ryhmäkuntaa vastaan tähdättyjä, milloin taas koko talonpoikaiston »orjuuttamiseen» pyrkiviä. Kaiken tällaisen joukossa oli kyllä myös tervettä rakentavaa kritiikkiä.

Hallitus puolestaan ei pyrkinyt kiirehtimään asian eteenpäin viemistä, vaan halusi päin vastoin antaa järjestöille hyvää aikaa perehtyä siihen perusteellisesti. Kun vielä saatiin kuulla maanomistajain verraten kielteiset kannanotot, hallitus ilmeisesti havaitsi yleisen mielipiteen epäkypsäksi tämän laatuselle lainsäädännölle ja jätti asian lepäämään. Ja v:n 1939 puolivälistä suurpoliittiset kysymykset ja oman maamme raskaat kohtalot kiinnittivät siinä määrin huomiota itseensä, että koko asia joutui pariaksi vuodeksi kokonaan pois päiväjärjestyksestä.

5. MAATALOUSTUOTTAJAJÄRJESTÖ PUUTTUU ASIAAN

Jo v. 1941 kysymys metsänhoitoyhdistysten asemasta kuitenkin jälleen sukeltaa esiin maat.-metsätiet.toht. Onni Koskikallion esittäessä, liittokokouksen edellä selostetun päätöksen mukaisesti, Maataloustuottajain Keskusliiton valtuuskunnalle sanotun vuoden maaliskuun 12. p:nä suunnitelman yksityismetsätalouden edistämistoiminnan uudelleen järjestämiseksi ja metsäntuottajain talouspoliittisten etujen ajamiseksi. Metsänhoitoyhdistysten toiminnan tehostamista koskevat luonnostelut poikkesivat tosin olennaisesti Metsänhoidon edistämiskomitean lakiehdotuksesta, mutta niihin sisältyi kuitenkin lakisääteisen itseverotuksen periaate ja eräitä muitakin »metsänhoitolain» johtavia ajatuksia. Esitetyn suunnitelman nämä osat eivät kylläkään johtaneet välittömiin toimenpiteisiin, joskin niistä paljon keskusteltiin myöhemminkin ja ne siten olivat omansa avaamaan uraa lakihankkeelle maataloustuottajajärjestön piirissä.

Ohimennen mainittakoon tässä, että samoihin aikoihin oli kysymys maatilametsätalouden kehittämisestä esillä myös aikoomaan tärkeässä ns. Tuo-

tantokomiteassa, joka sanotun tarkoituksensa saavuttamiseksi suositteli metsänhoitoyhdistysten toiminnan tehostamista ja niiden talouden tukemista metsäntuottajain itseverotuksen avulla.

Metsänhoidon edistämiskomitean kylvämät ajatukset olivat siis eri tavoilla itämässä.

Siinä toimintasuunnitelmassa, jonka metsänhoitoyhdistysten liittojen edustajakokous v. 1942 oli hyväksynyt perustettavaa Metsävaltuuskuntaa varten, oli keskeisenä tehtävänä yksityismetsätalouden edistämistyön kaikinpuolinen kehittäminen. Kohta Metsävaltuuskunnan ensimmäisessä kokouksessa marraskuun 20. p:nä 1942 esittikin prof. Juho Jännes laajan alustuksen, jossa hän voimakkaasti alleviivasi yksityismetsätalouden nopean kehittämisen välttämättömyyttä ja totesi metsänhoitoyhdistysten tässä suhteessa muodostavan erinomaisen välikappaleen. Hän huomautti edelleen, että monet niistä syistä, joilla Metsänhoidon edistämiskomitean suunnitelmia ennen sotaa vastustettiin, olivat sodan luomissa uusissa olosuhteissa menettäneet suuren osan merkitystään. Lisäksi v. 1940 tapahtunut manttaalikuntalaitosta koskevan lainsäädännön muutos, joka oli antanut näille elimille oikeuden käyttää itseverotuksensa perustana metsämaan pinta-alaa ja sen tuottoluokitusta, oli tehnyt mahdolliseksi noiden suunnitelmien toteuttamisen metsäntuottajakuntaa tyydyttävällä tavalla manttaalikuntien avulla. Tältä pohjalta hän ehdottikin, että Metsävaltuuskunta laatisi ja esittäisi uuden oman ehdotuksensa metsänhoitoyhdistyksiä koskevaksi lainsäädännöksi. Asia päätettiin ehdotuksen mukaisesti.

Seuraavien kuukausien kiinteän työn tuloksena saatettiinkin tällainen ehdotus, joka oli pääasiallisesti tämän kirjoittajan laatima, esittää Maataloustuottajain Keskusliiton Metsävaltuuskunnan ja valtuuskunnan yhteiselle kokoukselle maaliskuussa 1943, jolloin se myös periaatteessa hyväksyttiin. Kun se vielä keskustelussa esiin tulleiden näkökohtien mukaisesti oli viimeistelty, ehdotus »laiksi metsänhoitoyhdistyksistä ja metsänhoitomaksusta» yksityiskohtaisine perusteluineen jätettiin valtioneuvostolle toukokuun 5. p:nä 1943. Lainopillisena asiantuntijana oli lainsäädäntöneuvos lakitiet. kand. Ensio Kytömaa, joka myöhemminkin, asian eduskuntakäsittelyn aikana, osoitti myönteistä mielenkiintoa sitä kohtaan.

Tämä uusi lakiluonnos erosi Metsänhoidon edistämiskomitean ehdotuksesta lähinnä sikäli, että metsänmyyntituloon perustuvasta metsänhoitomaksusta oli kokonaan luovuttu samoin kuin valtion suoranaisten avustuksista yhdistyksille. Metsänhoitomaksun suuruudeksi ajateltiin 2 % metsän verotettavasta puhtaasta tuotosta laskettuna. Sen korottaminen, mikäli yhdistyksen talous tekisi sen tarpeelliseksi, ehdotettiin jätettäväksi manttaalikunnille.

Metsävaltuuskunnan ehdotus lähetettiin sellaisenaan lausunnon eri tavoin. Keskusmetsäseurojen lausunnot olivat periaatteellisesti hyvin myön-

teisiä, sisältäen kuitenkin joukon muutosehdotuksia. Metsänhoitolautakunnista vain Etelä-Karjala ei pitänyt asiaa ajankohtaisena, kaikki muut lausunnon antaneet lautakunnat suhtautuivat siihen myönteisesti. Ne sisältsivät kylläkin runsaasti arvosteluja ja muutosehdotuksia, mutta ne kulkivat toistensa kanssa useinkin täysin ristiin.

Yksityismetsälakikomitea antoi asiasta kaksikin lausuntoa. Ensimmäinen oli verraten ylimalkainen ja lakiluonnokseen varovasti epäillen suhtautuva. Ministeriön kehoituksesta antamassaan yksityiskohtaisemmassa lausunnossa helmikuussa 1944 komitea melko perusteellisesti teilailee koko ehdotuksen tavalla, jossa sangen hyvin näkyy komitean sihteerin asessori Toivo J. Komsin kynän jälki, sekä tekee oman luonnosmaisena ehdotuksen kokonaan uudelta pohjalta. Lausuntoon liittyy maanviljelysneuvos L. O. Hirvensalon eriyvä mielipide, missä hän asettuu puoltavalle kannalle ehdotuksen suhteen ja viittaa myös siihen, että lausunto on kiireessä tehty eikä sellaisena »parhaimmalla tavalla tyydytä komitean muitakaan jäseniä».

Jättäen Yksityismetsälakikomitean lausunnon enemmättä huomiotta viranomaiset — silloisen »metsäministeri» N. A. Osaran johdolla — sitten kehittivät asiaa edelleen. Tällöin syntyivät mm. pykälät metsänhoitoyhdistysten vararahastosta sekä seuraamuksista sellaisten tapausten varalle, että yhdistys ei toimisi tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä korjattu ehdotus valmistui ja painatettiin sodan viime vaiheiden ja välirauhan aiheuttamien järkyttävien tapahtumien viivästyttämänä vasta jolloinkin v:n 1945 alkupuolella.

Jo sitä ennen, marraskuussa 1944, Metsävaltuuskunta uudelleen kirjoitti maatalousministeriölle ja viitaten uusien olosuhteiden metsänhoitoyhdistystoiminnalle asettamiin yhäkin suurentuneisiin vaatimuksiin kiirehti lain aikaan saamista.

Näinä vuosina lakiehdotus myös Metsävaltuuskunnan, metsänhoitoyhdistysten liittojen sekä myös keskusmetsäseurojen ja metsänhoitolautakuntien toimesta esiteltiin lukuisissa metsäntuottajain tilaisuuksissa eri puolilla maata ja saatiin todeta, että suhtautuminen siihen oli yleensä yllättävän suojea. Yksityiskohdista tietysti keskusteltiin, mutta ehdotuksen päälinjat hyväksyttiin. Samoin oli laita metsäammattimiesten kokouksissa, joissa asia oli esillä.

Mielenkiintoisena osoituksena suhtautumisesta lakiehdotukseen mainittakoon lounais-suomalaisten aikomus ryhtyä vapaaehtoisesti toteuttamaan esityksen tarkoittamaa menetelmää. Lounais-Suomen metsänhoitoyhdistysten liiton ja metsänhoitolautakunnan taholta käännyttiin lokakuussa 1943 Metsävaltuuskunnankin puoleen asiassa, mutta kun varsinaisen lainsäädännön aikaan saaminen verraten läheisessä tulevaisuudessa silloin näytti mahdolliselta, luovuttiin suunnitelmasta.

6. MAATALOUSMINISTERIÖN EHDOTUKSEN VAIHEET

Edellä mainittu maatalousministeriön lakiehdotus lähetettiin suppealle lausuntokierrokselle. Vastauksista ansaitsee maininnan varsinkin marraskuun lopulla 1945 päivätty metsähallituksen lausunto, joka tosin yhtyy ehdotuksen pääperiaatteisiin, mutta tekee runsaasti muistutuksia tärkeidenkin yksityiskohtien suhteen. Erityisesti pidettiin lausunnossa manttaalikuntien käyttökelpoisuutta lain toimeenpanossa kyseen alaisena. Vielä siinä tehtiin ehdotus koko asian siirtämisestä Yksityismetsälakikomitealle, jonka tulisi tutkia sitä suoritettavanaan olevan yksityismetsälain uudistamistyön valossa.

Keskusmetsäseura Tapio sai tilaisuuden ottaa lausunnossaan huomioon myös metsähallituksen vastauksen, josta se kyllä löysi joitakin huomion arvoisia näkökohtia. Se ei kuitenkaan pitänyt asian enempää valmistelua enää tarpeellisena. Omasta puolestaan Tapio vielä teki joukon muutosehdotuksia.

Metsävaltuuskunta, joka oli käsitellyt metsänhoitoyhdistyslakia koskevaa kysymystä miltei jokaisessa kokouksessaan, puuttui siihen jälleen huhtikuun alussa 1946 päättäen lähettää lähetystön silloisen maatalousministeri V. Vesterisen luo vaatimaan toimenpiteitä asian käsittelyn nopeuttamiseksi. Tästä käynnistä oli lähinnä se seuraus, että ministeriön lakiluonnos siitä hankittuine lausuntoineen lähetettiin Metsänvaltuuskunnalle lausunnon antamista varten.

7. METSÄVALTUUSKUNNAN TOINEN EHDOTUS

Sodan ja raskaan rauhan jälkeisissä olosuhteissa oli monet asiat otettava uudelleen arvioitaviksi. Myös metsänhoitoyhdistyslaki näytti nyt vaativan huomattavan suuria periaatteellisiakin muutoksia. Erityisesti vanha manttaalikuntalaitos, jonka lakkauttamiseksi eduskunnassa tehtiin tavan takaa aloitteita, oli käynyt vähemmän sopivaksi lain toimeenpanon keskeisenä elementinä, kuten metsähallitus edellä mainitussa lausunnossaan jo oli esittänytkin. Kun siinä samoin kuin keskusmetsäseurojen lausunnoissa lisäksi oli useita huomion arvoisia muutosehdotuksia, jouduttiin koko lakiehdotus Maataloustuottajain Keskusliiton lausunnossa kirjoittamaan suurelta osalta uudelleen. Manttaalikuntien tehtävät metsänhoitoyhdistyslain toimeenpanossa ehdotettiin nyt uskottaviksi metsänhoitoyhdistyksille itselleen, joiden metsänhoitomaksua koskevista esityksistä lopullisesti päättäisi maatalousministeriö. Maksun suhteen olisi aloitteenteko-oikeus myös metsänhoitolautakunnalla. Metsänhoitoyhdistykset suunniteltiin kokonaan erotettaviksi yleisestä yhdistysrekisteristä ja niitä varten muodostettavaksi maatalousministeriön pidettävä metsänhoitoyhdistysten luettelo. Tätä silmällä pitäen oli

ehdotukseen otettu kaikki tarpeelliset yhdistysten järjestysmuotoa ja hallintoa koskevat säännökset. Metsänhoitomaksun normaalimääräksi esitettiin nyt 2.5 % ja enimmäismääräksi 5 %.

Tämä lakiluonnos, jonka valmistamisessa oli saatu arvokasta lainopillista apua hallitusneuvos V. A. Ilwekseltä ja varatuomari Jorma Tissarilta, jätettiin maatalousministeriölle syyskuun 16. p:nä 1946.

Varsin pian tämän jälkeen, lokakuun alussa, Metsävaltuuskunnan ja keskusmetsäseurojen edustajat kävivät jälleen ministeri V. Vesterisen luona vielä suullisesti selostaakseen uuteen ehdotukseen sisältyvien muutosten luonnetta ja neuvottelemassa asian eteenpäin viemisestä. Sellaisesta menettelystä, joka sitten tuli lakiehdotuksen osaksi, ei kylläkään ollut lainkaan puhetta. Ministeriö lähetti näet ehdotuksen, metsähallituksen esityksen mukaisesti, Yksityismetsälakikomitean käsiteltäväksi. Sinne se sitten hautautuikin lähes kahdeksi vuodeksi.

8. LAKIEHDOTUS YKSITYISMETSÄLAKIKOMITEASSA

Yksityismetsälakikomitea, joka oli asetettu v. 1943 silloisen ministeri N. A. Osaran toimesta, oli saanut tehtäväkseen ehdottaa tarpeellisiksi katsottavat muutokset voimassa olevaan yksityismetsälakiin, mutta sen ohessa sen valmistettavaksi oli annettu erinäisiä muitakin lakiehdotuksia. Komitean puheenjohtajana toimi metsäneuvos V. R. Toijala ja sihteerinä metsähallituksen asessori varatuomari Toivo J. Komsu.

Lähettyään metsänhoitoyhdistyslakiehdotuksen lokakuun 24. p:nä 1946 Yksityismetsälakikomiteaan valtioneuvosto määritteli sen tehtäväksi »laatia ehdotus Hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi, joka korvaa nykyisen yksityismetsälain ja sisältää kaikki sen yhteyteen kuuluvat, myös metsänhoitoyhdistyksiä ja metsänhoitomaksua koskevat säännökset». Samalla komiteaa laajennettiin nimittämällä sen jäseniksi metsänhoitaja Einar Malmström ja tämän kirjoittaja sekä komitean sihteeri. Työn kuluessa komitean kokoonpano vielä muuttui sikäli, että prof. Yrjö Ilvessalo sai pyytämänsä eron komitean jäsenyydestä metsänhoitaja Jarl Lindforsin tullessa huhtikuussa 1947 nimitetyksi hänen tilalleen.

Komitea ryhtyi käsittelemään asioita valtioneuvoston määräämältä pohjalta ja rakensi siten metsänhoitoyhdistyksiä ja metsänhoitomaksua koskevat pykälät osaksi »metsänhoitolakiinsa». Tuskin yhtään pykälää kelpuutettiin sellaisena kuin Metsävaltuuskunta oli ehdottanut, vaikka asiasisällössä tapahtui verraten pieniä muutoksia; yhden juristin työ ei tunnu hevin toista tyydyttävän. Heinäkuun alussa 1947 komitea lähetti silloin vielä suuressa määrässä luonnosmaisen ehdotuksensa lukuisille järjestöille, laitoksille ja yksityishenkilöille saadakseen näiden lausunnoista kuvan eri tahoilla val-

litsevista käsityksistä valittujen suurten periaatelinjojen suhteen sekä uusia ajatuksia ja näkökohtia vastaista työtä varten.

Tämän yhteydessä ei ole mahdollista eikä tarpeellistakaan ryhtyä noita lausuntoja selostamaan, pääosaltaan ne tietysti sisältävätkin muita kuin metsänhoitoyhdistyksiä koskevia arvosteluja. Tärkeätä sitä vastoin on todeta, että lukuisissa lausunnoissa — mm. Keskusmetsäseura Tapion, monien metsänhoitolautakuntien, Metsävaltuuskunnan, prof. Eino Saaren ym. antamissa — ei pidetty suositeltavana sellaista kaikkien yksityismetsätaloutta koskevien lakien koontamista kuin komitea, valtioneuvoston toimeksiantokirjelmän mukaisesti, oli suorittanut. Perusteluna tälle käsityskannalle esitettiin mm., että useamman asiasisällöltään yhtenäisen pienemmän lain käsittely on joustavampaa sekä ehkä tarvittava muuttaminen helpompaa kuin yhden laajan kokonaislain, ja mitä erityisesti metsänhoitoyhdistyslakiin tulee, sen avulla olisi metsänhoitoyhdistysjärjestö kehitettävä mahdollisimman toimintakykyiseksi jo ennen kuin varsinainen uusi ja entistä vaativampi yksityismetsälaki astuisi voimaan.

Ryhtyessään jatkamaan työtään Yksityismetsälakikomitean ensimmäiseksi oli ratkaistava kantansa tämän periaatekysymyksen suhteen. Komitean suuri enemmistö asettui sille kannalle, että metsänhoitoyhdistyslakia olisi ryhdyttävä viemään eteenpäin erillisenä ja ensimmäiseksi. Tämän mukaisesti se sitten erotettiin jälleen muusta yksityismetsälainsäädännöstä omaksi kokonaisuudekseen.

Komitean ehdotus »laiksi metsänhoitoyhdistyksistä» jätettiin maatalousministeriölle heinäkuun 7. p:nä 1948. Se oli jälleen saanut uusia piirteitä, vaikkakin pääasiat olivat ennallaan. Metsänhoitoyhdistykset tuotiin taas yleisen yhdistyslain piiriin, joskin niiden erillinen luettelo säilytettiin. Maksuvelvollisen metsälön alaraja, jollainen 5 ha:n määräinen olisi säilynyt aiempiin ehdotuksiin, poistettiin nyt kokonaan. Neljännesmaksuvelvollisuus esitettiin ulotettavaksi myös valtion metsiin. Sen johdosta, että metsäverotus, johon metsänhoitomaksu kytkeytyy, oli inflaation pyörteissä kohonnut hitaammin kuin palkat ym. kustannukset, komitea katsoi välttämättömäksi ehdottaa metsänhoitomaksusadanneksen korotettavaksi 4:ään, josta maatalousministeriön luvalla voitaisiin poiketa sekä alas- että ylöspäin, viimeksi mainittuun suuntaan kuitenkin korkeintaan kaksinkertaiseen määrään.

Komitea valmisti myös luonnoksen lain täytäntöönpanoasetukseksi.

Mietintöön liittyi kokonaista viisi eriävää mielipidettä, kaikilla muilla komitean jäsenillä paitsi metsänhoitaja Einar Malmströmillä oli muistuttamista jotakin ehdotuksen yksityiskohtaa vastaan. Metsäneuvos V. R. Toijala ja asessori Toivo J. Komsu pitivät mm. kiinni koko yksityismetsätaloutta koskevan lainsäädännön koontamisajatuksista. Maatilan metsätaloutta edustavat jäsenet eivät olleet tyytyväisiä siihen heidän mielestään liian keskeiseen asemaan, minkä metsähallitus lain toimeenpanossa oli saanut. Metsänhoi-

taja Jarl Lindfors ei pitänyt neljännesmaksusysteemiä oikeudenmukaisena ja kunnallisneuvos Otto Marttila esitti, että metsänhoitomaksun kanto olisi jätettävä valtion verotuselinten tehtäväksi, ja hän oli myös 5 ha:n alarajan säilyttämisen kannalla.

Komitean lakiehdotus perusteluineen painatettiin myöhemmin sellaiseen. Kolmen ja puolen vuoden jälkeen oli taas olemassa kiinteä ehdotus hallituksen lakiesitykseksi.

Edellä selostetun valmistelutyön aikana asia oli jälleen ollut esillä maataloustuottajajärjestön liittokokouksessa Helsingissä huhtikuussa 1947. Kokoukseen osallistui myös Metsävaltuuskunta. Metsätaloutta koskevan alustuksen piti toht. Onni Koskikallio, jonka esityksen perusteella yksimielisesti hyväksytyissä ponsissa mm. vaadittiin, että »metsänhoitoyhdistysten metsänhoitomaksua koskeva lakiesitys on viipymättä saatettava suotuisaan ratkaisuun». Lähetystö, jossa oli edustaja järjestön jokaisesta piiriliitosta, saattoi kokouksen ponnet hallituksen tietoon.

9. VIIMEISTELY

Useita kuukausia kului Yksityismetsälakikomitean lakiehdotuksen valmistumisesta eikä asia vain tuntunut menevän eteenpäin. Tämän johdosta keskusmetsäseurojen ja Metsävaltuuskunnan edustajat tammikuun alussa 1949 vielä kerran kävivät asiassa viranomaisten, tällä kerralla maatalousministeri Matti Lepistön puheilla. Hänen toimestaan ja puheenjohtollaan pidettiin sitten seuraavien viikkojen aikana muutamia kokouksia, joihin osallistui metsähallituksen, keskusmetsäseurojen, Metsävaltuuskunnan ja Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton edustajia. Tarkoituksena oli pyrkiä tätä tietä sovitteluun komitean ehdotuksen valmistelussa esiin tulleita eriäviä käsityksiä. Hallitusneuvos V. A. Ilwes, asian esittelijä, sai tästä todella vaikean tehtävän.

Neuvottelujen kestäessä eri piirien taholta vielä annettiin kirjalliset lausunnot, joissa ei kuitenkaan tullut esiin mitään olennaisesti uusia tai merkittäviä ajatuksia. Kaikki pääasiallisesti jo toistivat itseään. Metsähallituksen lausunnon kohdalla voitaneen kuitenkin mainita, että siihen sisältyy asiaa käsitelleen metsähallituksen istunnon pöytäkirja, jonka mukaan asessori Toivo J. Komsu oli ehdottanut lausuttavaksi, saamatta kuitenkaan äänestyksessä kollegion jäseniä mukaansa, että lakiehdotuksen olisi annettava raueta.

Yksimielisyyttä käydyissä neuvotteluissa ei saavutettu, mutta ministeriö katsoi kuitenkin nyt voivansa viimeistellä lakiehdotuksen. Näidenkin käsitteilyjen yhteydessä siihen tehtiin joukko muutoksia, joista periaatteellisesti tärkein oli luopuminen erityisestä metsänhoitoyhdistysten luettelosta ja yhdistysten jättäminen tältä osaltaan yleisen yhdistysrekisterin varaan.

Puolentoista vuosikymmenen aikana monet kiirastulet läpikäynyt laki-

esitys katsottiin nyt kypsäksi presidentin esittelyyn vietäväksi, ja *toukokuun 20. p:nä 1949 presidentti päättikin antaa eduskunnalle esityksen laiksi metsänhoitoyhdistyksistä*. Hallitus lienee ollut yksimielinen lakiehdotuksen suhteen.

Myöhemmin eduskuntakäsittelyn yhteydessä eräät lain vastustajat pitivät sitä seikkaa, että ehdotus oli sosialidemokraattisen hallituksen antama, niin raskauttavana, että esittivät sen suorastaan hylkäystuomionsa perusteeksi. Mutta kuten edellä esitetystä käynee selville, on katsottava lähinnä sattumaksi, että lakiehdotus valmistui esityskuntoon ja annettiin eduskunnalle juuri tuon hallituksen aikana. Sen kehittämiseen olivat ehtineet osallistua kaiken väriset hallitukset. Samalla lienee kuitenkin aihetta mainita, että erityisesti silloinen maatalousministeri Matti Lepistö, joka itse on metsäntuottaja, on henkilökohtaisestikin kuulunut lain lämpimiin kannattajiin ja oli sen vuoksi valmis viemään asiaa eteenpäin. Hänen avauspuheensa v:n 1949 metsäviikon yleiskokouksessa on tästä hyvänä osoituksena.

Pian lakiesityksen antamisen jälkeen, kesäkuussa 1949, asia tuli jälleen käsiteltäväksi Maataloustuottajain Keskusliiton liittokokouksessa Jyväskylässä. Metsäpoliittisia kysymyksiä käsitelleessä alustuksessaan toht. Onni Koskikallio sivusi myös metsänhoitoyhdistyslakiasiaa. Huomioon ottaen sen myönteisyyden, jolla maataloustuottajajärjestön elimet monissa eri yhteyksissä yleensä olivat tähän oman aloitteensa pohjalla syntyneeseen lakiehdotukseen suhtautuneet, tuli suoranaishana yllätyksenä se verraten ankara arvostelu, joka eräiltä tahoilta nyt suunnattiin sitä kohtaan. Kun kuitenkin osoittautui, että arvostelijat eivät olleet riittävästi selvillä lakiesityksen siitä muodosta, jossa se oli mennyt eduskuntaan, ja kun yksityiskohtaista selostusta ei kokouksessa ollut mahdollista antaa, ei laajempaan keskusteluun asiasta ryhdytty eikä siitä tehty päätöksiä mihinkään suuntaan.

Vastustavia ääniä kuului muutoinkin noihin aikoihin ja vähin jo aikaisemminkin sieltä täältä. Mm. eräät maataloustuottajajärjestön piiriliitot esittivät ehdotuksesta epäileviä tai kielteisiäkin käsityksiä ja metsänhoitolautakunnista Kainuu asettui julkisuudessaakin sitä jyrkästi vastustamaan.

Myös sanomalehdistöön, sekä pääkaupungin että maaseudun, alkoi jälleen harvassa tahdissa ilmaantua lakiehdotusta vastaan hyökkääviä kirjoituksia. Useimmiten kynänkäyttäjät vetäytyivät nimimerkin taakse, mutta jotkut uskalsivat sentään esiintyä täydellä nimelläänkin. On oma mielenkiintonsa todeta, että ne perusteet, joilla uutta lainsäädäntöä nyt vastustettiin, olivat pääasiallisesti aivan samoja kuin vuosikymmen aikaisemmin, niissä oli samoja asiavirheitä ja poleemista paisuttelua, jopa samoja sanankäännteitäkin. Tätä lakia vastaan onkin helppo löytää aseita, jos siihen vain on halua ja sen mukaisesti värittää esityksensä. Toisaalta lienee kai edellytettävä, että useimmat kirjoittajat toimivat vilpittömässä mielessä. Kaikkihan eivät voi ajatella samalla tavalla. Mutta kieltämättä tuo kirjoittelu on kylvänyt epäsuopeata mielialaa lakia kohtaan, ehkäpä eduskuntaa myö-

ten, mutta joka tapauksessa metsäntuottajain keskuudessa, mikä taas saattaa vaikeuttaa lain toimeenpanoa.

Myönteiset kannanotot olivat kuitenkin ylivoimaisena enemmistönä. Metsävaltuuskunta puolestaan ilmoitti joulukuussa 1949 pitämässään kokouksessa jatkuvasti olevansa vanhalla, lain pikaista aikaan saamista puoltavalla kannallaan. Myös metsäteollisuuden taholta annettiin ymmärtää, että huolimatta neljännesmaksuun kohdistuvasta periaatteellisesti kielteisestä kannasta lakiehdotus ei siltä suunnalta tulisi kohtaamaan vastustusta, mikäli se eduskuntakäsittelyssä pysyisi suunnilleen hallituksen esityksen pohjalla.

Oikean käsityksen luomiseksi lakiesityksestä, sen tarkoituksiperistä ja asiallisesta sisällyksestä tehtiin kesän ja syksyn 1949 kuluessa eri järjestöjen toimesta paljon työtä. Sitä esiteltiin lukuisissa kokoustilaisuuksissa, sanomalehtikirjoituksissa, lentolehtisissä ja radiossa. Se oli myös yhtenä teemana niillä metsäretkeilyillä, joita maan eri puolilla metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten liittojen toimesta järjestettiin kansanedustajille ja sanomalehtimiehille.

10. LAKIESITYKSEN KÄSITTELY EDUSKUNNAN VALIOKUNNISSA

Metsänhoitoyhdistyslakiesitys, joka sai numeron 67 (1949 vp.), joutui ensimmäiseen käsittelyyn eduskunnassa kesäkuun 15. p:nä 1949. Tällöin esitys pitemmittä puheita lähetettiin maatalousvaliokuntaan. Se puolestaan asetti jaoston ed. Lauri Murtomaan (maal.) johdolla asiaa valmistelemaan.

Kohta jaoston ensimmäisissä istunnoissa kävi ilmi, että käsitykset lakiesityksestä olivat jyrkästi toisistaan poikkeavia. Erimielisyys ei koskenut niinkään paljon lakia sinänsä ja sen tarpeellisuutta kuin sen erinäisiä periaatteita ja yksityiskohtia. Monia asiantuntijoita kuultiin, mutta ne eivät tuntuneet auttavan yksimielisyyteen pääsemiseksi. Tämän johdosta koko esitys pantiin muutaman kuukauden ajaksi lepäämään.

Vasta kevättälvella 1950 asia otettiin jälleen esille. Lakiesityksen loppullisen hautautumisen estämiseksi osoittautuivat sangen suuret muutokset lakitekstissä välttämättömiksi. Maatalousvaliokunnan sihteeri lakitiet.kand. Pauli Lehtosalo joutuikin tekemään niin perusteellista työtä, että loppujen lopuksi vain kolme pykälää hallituksen esityksestä jäi muuttamatta.

Saatuun jaoston muokkaaman lakiluonnoksen maatalousvaliokunta, jonka puheenjohtajana oli ed. Toivo Ikonen (maal.), vielä kuuli lukuisia asiantuntijoita, sekä metsäntuottajia että metsäammattimiehiä, ja jätti kesäkuun 7. p:nä 1950 vihdoin mietintönsä.

Mietinnön sisältämä lakiluonnos oli monin kohdin vallan uudella pohjalla. Metsänhoitoyhdistyksiin kuuluminen oli tehty automaattiseksi ja pakolliseksi, metsänhoitomaksusadanneksen rajoiksi asetettiin 2 ja 6 % ja sen mää-

rääminen tällä välillä jätettiin suvereenisesti metsänhoitoyhdistyksen itsensä tehtäväksi, maksuvelvollisuuden ulkopuolelle ehdotettiin jätettäväksi metsälöt, joiden vuotuinen puun tuotto ei nouse 10 m³:iin, muita lukuisia muutoksia tässä mainitsematta. Eräät valiokunnan muutoksista olivat kieltämättä parannuksia hallituksen esitykseen verrattuna, toiset taas selvästi huononnuksia. Hyvin syin voikin kysyä, oliko sangen huolellisesti harkitun hallituksen esityksen noin perusteelliseen »remonttiin» todella asiallisia syitä.

Mietintöön liittyy kaksi vastalauseetta. Ed. Yrjö Antila (kok.) ja valiokunnan varajäsen ed. Kerttu Saalasti (maal.) ehdottivat lakiehdotuksen hylättäväksi. Valiokunnan kansandemokraattiset jäsenet halusivat koko neljännesmaksujärjestelmän poistettavaksi ja kaikki valtakunnan metsät asetettaviksi maksun suhteen samaan asemaan, mistä jaostossa oli ollut paljonkin puhetta. Edellä mainitun kuutiometrimäärän he ehdottivat korotettavaksi 30:een.

Nyt lakiesitys joutui suureen valiokuntaan, joka sekin ensin antoi asian asettamansa jaoston käsiteltäväksi. Yleisestä käytännöstä poiketen suuri valiokuntakin, jonka puheenjohtajana toimi ed. J. Koivisto (maal.), vielä kuuli asiantuntijoita, prof. N. A. Osaraa, metsäneuvos Viljo Sierlaa ja tämän kirjoittajaa, jotka jättivät valiokunnalle yhteisen lausunnon. Valiokunnan mietintö, joka valmistui syyskuun 27. pnä 1950, oli yksimielinen.

Suuren valiokunnan lakiehdotus rakentui olennaiselta osalta maatalousvaliokunnan työn varaan. Siihen oli kuitenkin tehty sellainen periaatteellisesti sangen tärkeä muutos, että automaattisesta metsänhoitoyhdistyksen jäsenyydestä oli luovuttu ja palauduttu tässä suhteessa suunnitelmaa sen kaikissa vaiheissa hallinneeille vapaaehtoisuuden linjalle. Lisäksi maksuvelvollisuuden alarajan muodostava kuutiometrimäärä korotettiin 20 m³:iin ja tehtiin muutamia muitakin vähäpätöisempiä muutoksia.

Ei ollut vältettävissä, että sellaisessa paikkailevassa ja kiireisessä muutos-työssä, jonka alaiseksi metsänhoitoyhdistyslaki valiokunnissa joutui, siihen tuli ja jäi eräitä ristiriitaisuuksia ja lakiteknilisiä muodottomuuksia, jotka tulevat jonkin verran vaikeuttamaan lain toimeenpanoa tai ainakin olemaan jonkinlaisina lakitekstin kauneusvirheinä.

11. METSÄNHOITUYHDISTYSLAKI EDUSKUNNAN RISTITULESSA

Kun lakiesitys lokakuun 13. pnä 1950 tuli eduskunnassa toiseen käsittelyyn, valittavana oli siis kolme vaihtoehtoa, hallituksen, maatalousvaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotukset. Ennen kuin kuitenkaan päästiin äänestämään siitä, mikä näistä ehdotuksista oli asetettava käsittelyn pohjaksi, suoritettiin yleiskeskustelu. Sen aloittivat ed. E. Laitinen (maal.), jonka mielestä olisi hankittava selvitys siitä, olisiko tämä laki säädettävä perustuslain luontoisena, ja ed. Kerttu Saalasti (maal.), joka pitkässä pu-

heenvuorossaan polemisoi jyrkästi lakiehdotusta vastaan. Seuraavissa lausunnoissa sekä kannatettiin edellisiä puhujia että esitettiin voimakkaita näkökohtia lain puolesta. Ed. M. Leskinen (SKDL) puolusti ryhmänsä edustajien maatalousvaliokunnan mietintöön liittämisen vastalauseen periaatteita. Oma-laatuinen oli sosialidemokraattisten ja kansandemokraattisten puhujain erilainen kannanotto pienmetsälöiden omistajain maksuvelvollisuuteen: edelliset kiivailivat maksuvelvollisen metsälön alarajan alentamisen puolesta, jälkimmäiset sen korottamisen puolesta.

Keskustelussa ei kukaan ollut ehdottanut, että hallituksen esitys asetettaisiin käsittelyn pohjaksi. Äänestys tuli siten suoritettavaksi maatalousvaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotusten välillä. Niistä jälkimmäinen voitti suurella enemmistöllä: 124 ääntä 40 vastaan.

Yksityiskohtainen käsittely kohdistui lain 3. ja 8. §:iin, jotka ovatkin lain periaatteellisesti tärkeimmät. Nämä pykälät ehdotettiin muutettaviksi toisaalta maatalousvaliokunnan ja toisaalta siihen liitetyn SKDL:n vastalauseen mukaisiksi. Jouduttiin suorittamaan joukko äänestyksiä, joista kaikista suuren valiokunnan ehdotus kuitenkin selviytyi voittajana ja tuli siten sel-laisenaan hyväksytyksi.

Lopuksi äänestettiin ed. Laitisen ehdotuksesta, että lain säätämistäjärjestyksestä olisi hankittava perustuslakivaliokunnan lausunto. 101 äänellä 53 vastaan ehdotus hylättiin, ja kun ed. Saalastin vaatimus avoimen äänestyksen toimittamisesta ei saanut kannatusta, julistettiin toinen käsittely päättyneeksi. *Metsänhoitoyhdistyslaki oli läpäissyt lain asiasisällön kannalta tärkeimmän vaiheensa.*

Kolmannessa käsittelyssä voidaan toisessa käsittelyssä hyväksytty laki vain joko sellaisenaan hyväksyä tai hylätä taikka äänestää yli vaalien. Tähän käsittelyyn metsänhoitoyhdistyslaki joutui lokakuun 17. pnä 1950. Asia aiheutti sangen pitkän keskustelun, joka pääosaltaan liikkui asiallisilla raiteilla, joskin se silloin tällöin sai melko kärjekkäitä muotoja ja sisälsi joukon lain tuntemattomuutta osoittavia lausumia.

Kaikkiaan käytettiin 16 puheenvuoroa. Puolet niistä oli maalaisliittolaisten, joista toiset (edustajat J. E. Lampinen, T. Ikonen ja L. Murtomaa) puhuivat voimakkaasti ja taitavasti lain puolesta. Toiset taas olivat jyrkästi sitä vastaan vaatien lain hylkäämistä tai, ellei näin tapahtuisi, sen jättämistä lepäämään yli vaalien. Perusteina tälle kannanotolle olivat erityisesti metsäntuottajain vapauden ja itsemääräämisoikeuden säilyttämisen vaatimus, uuden »veron» vastustaminen, juridiset epäilykset lain soveltavuudesta yhdistyksen puitteisiin, oman metsäammattimieskunnan liian paisumisen pelko, maatalousneuvonnan esillä olevat keskittämispyrkimykset sekä väite lain kohtuuttomuudesta pienmetsänomistajia kohtaan. Puhuttiinpa »kolhoosikommentoon» menostakin. Tällaisiin huomautuksiin vastattiin sekä omassa puolueessa että muissa olevien lain kannattajain taholta.

Sosialidemokraattiset edustajat Matti Lepistö ja E. Pusa esiintyivät lain puolesta. Harvapuheiseksi tunnettu edustaja J. Tolonen sanoi lakia kannattavassa puheenvuorossaan mm.:

»Ajattelen erästä kunnioitettavaa vainajaa, joka on ollut kauan eduskunnassa ja eduskunnan puhemiehenä, ja arvelen, että jos vainaja vielä eläisi ja olisi eduskunnan puhemiehenä, niin kyllä hän varmasti olisi monta kertaa tänä iltana punastunut». — Viittaus tarkoitti ilmeisesti presidentti Kyösti Kalliota, jonka tytär ed. Saalasti on.

Melkoisen yllätyksen tuotti SKDL:n edustajan M. Leskisen ilmoitus, että koska ryhmän esittämiä muutosehdotuksia lain toisessa käsittelyssä ei ollut otettu huomioon, ryhmä tulee yhtymään lakiehdotuksen hylkääjiin. Tällainen uusi kannanotto herätti ihmetystä erityisesti sen vuoksi, että ryhmän edustajat olivat puolestaan olleet yksimielisesti hyväksymässä suuren valiokunnan mietintöä. Ilmoitus muutti olennaisesti laskelmia lain läpimenomahdollisuuksista.

Vihdoin päästiin äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jännittävien hetkien aikana äänestyskone raksuttaa, kunnes tulos ilmestyy taululle: 92 puolesta ja 75 vastaan, minkä jälkeen puhemies K. A. Fagerholm toteaa: »Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen».

Mutta silloin ed. Kerttu Saalasti nousi ja pyysi avoäänestystä. Se sai kannatusta ja siis toimitettiin, mutta tulos on vieläkin selvemmin lain hyväksymisen kannalla. Sen puolesta annettiin 102 ääntä ja sitä vastaan 77 ääntä. Edellisellä kannalla oli koko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, jälkimmäisellä taas koko SKDL:n ryhmä. Kaikki muut puolueet sitä vastoin hajaantuivat lain kannattajiin ja vastustajiin. Valtioneuvoston kansanedustaja-jäsenetkin asettuivat asiassa eri linjoille. Eri puolueiden kannanotto muodostui seuraavaksi:

	Puolesta	Vastaaan
Maalaisliitto	19	31
Sosialidemokraatit	50	—
SKDL	—	31
Kokoomuspuolue	17	13
Ruotsalainen kansanpuolue	12	1
Edistyspuolue	4	1
Yhteensä	102	77

Lakiehdotuksen kolmas käsittely oli näin päättynyt. Mutta kun oli tehty ehdotus asian jättämisestä lepäämään yli vaalien, pantiin asia valtiopäiväjärjestyksen mukaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Kolmannessa käsittelyssä hyväksytty laki jää lepäämään yli vaalien, jos vähintään 1/3 kaikista edustajista, siis vähintään 67 edustajaa sitä vaatii. Äskeisten äänestystulosten nojalla alkoi metsänhoitoyhdistyslain kohtalo jäl-

leen näyttää epävarmalta siitakin huolimatta, että kun eduskunta ei mielellään käytä tuota menettelyä, voitiin odottaa yhden ja toisen lakia vastustaneenkin edustajan lopullisessa äänestyksessä asettuvan sen puolelle.

Kun tieto tilanteesta saapui maakuntiin, eräät lain kannalla olevat maanviljelijät päättivät vielä tässäkin vaiheessa käydä eduskuntaryhmien luona lain puolesta puhumassa. Mukaan lähti toistakymmentä miestä eri puolilta Lounais-Suomea, Satakuntaa, Hämettä ja Etelä-Karjalaa, ja maanvilj. Eemeli Pirilän johdolla he kävivät esittämässä asiansa maalaisliiton, kokoomuksen ja SKDL:n eduskuntaryhmille lokakuun 19. p:nä 1950.

Seuraavana päivänä, siis lokakuun 20., tapahtui metsänhoitoyhdistyslain viimeinen käsittely eduskunnassa. Asiassa käytettiin vielä viisi yleiskeskustelun puheenvuoroa, joista ed. J. Koiviston (maal.) esittämä ansaitsee erityisen maininnan. Hän oikaisi useita aiemmissa puheenvuoroissa esiintyneitä vääriä käsityksiä ja vääriä tulkintoja ja toi esiin esimerkkejä metsänhoitoyhdistysten toiminnan tuloksista ja sen tehostamisen välttämättömyydestä. Ed. E. Palovesi (maal.) perusteli lakiehdotuksen lepäämään jättämistä, ed. Henrik Kullberg (r.) ja E. Pusa (sos.dem.) taas puhuivat sen puolesta. Viimeksi mainittu antoi tässä asiassa tunnustuksensa myös Maataloustuottajain Keskusliitolle, josta hän muutoin ei tuntunut pitävän. Ed. T. Ikonen (maal.) oikaisi osuvalla tavalla eräitä hänen aiempaan lausuntoonsa kohdistettuja huomautuksia.

Jälleen päästiin äänestyksiin käsiksi. Kun osattiin arvioida lakiehdotuksen kohtalon olevan aivan hiuskarvan varassa, oli jännitys tietenkin suuri. Koneäänestys kuitenkin antoi vain 61 ääntä lepäämäänjättämisehdotuksen puolesta, mikä siis ei riittänyt. Mutta jälleen ed. Kerttu Saalasti vaati avointa äänestystä, joka sai riittävästi kannatusta ja oli siis toimitettava.

Eri puolueiden kannanotto lepäämäänjättämisehdotukseen oli avoääneistyksen mukaan seuraava:

	Puolesta	Vastaaan
Maalaisliitto	24	22
Sosialidemokraatit	—	48
SKDL	33	—
Kokoomus	6	21
Ruotsalainen kansanpuolue	—	13
Edistyspuolue	1	4
Yhteensä	64	108

Ehdotus lakiesityksen siirtämisestä yli vaalien keräsi siis 64 ääntä: olisi tarvittu vain kolme lisä-ääntä, jotta ehdotuksen tekijät olisivat saavuttaneet tarkoituksensa. Ehkäpä ne olisivat löytyneetkin niiden 27 edustajan joukosta, jotka olivat poissa äänestyksestä. Nyt ne joka tapauksessa puuttuivat, joten puhemies vain totesi:

»Eduskunta on hylännyt lepäämäänjättämisehdotuksen. Asia on loppuun käsitelty».

Ehdotus laiksi metsänhoitoyhdistyksistä oli täten tullut eduskunnassa lopullisesti hyväksytyksi suuren valiokunnan sille antamassa muodossa. *Lokakuun 20. p:stä 1950 tuli siten metsänhoitoyhdistyslain syntymäpäivä.*

Samalle päivälle päivätyssä eduskunnan vastauksessa hallitukselle esitetään lain lopullinen sanamuoto. Lisäksi siinä otetaan esille muuan lain toimeenpanon yksityiskohta. Eduskunnan sanotaan kiinnittäneen huomiota siihen, että metsänhoitomaksut saattavat eri yhdistyksissä vaihdella hyvinkin paljon, jos niiden alueet vahvistetaan kovin eri suuruisiksi. Tällaista taloudellisen rasituksen erilaisuutta olisi lain toimeenpanossa pyrittävä välttämään ja määrättävä yhdistysten rajat sen mukaisesti. Tästä asiasta ei kylläkään puhuttu sanaakaan lakiesitystä eduskunnan täysistunnoissa käsiteltäessä, vaan po. lausuma on otettu sellaisenaan maatalousvaliokunnan mietinnöstä.

12. METSÄNOMISTUS JA ÄÄNESTYSKÄYTTÄYTYMINEN

Se tilasto, jonka Keskusmetsäseura Tapio on laatinut nykyisen eduskunnan kansanedustajien metsänomistuksesta ja heidän suhtautumisestaan metsänhoitoyhdistyksiin, antaa edellä esitetyn täydennykseksi eräitä kiintoisia näkökohtia. 88 kansanedustajaa eli 44 % eduskunnan koko vahvuudesta omistaa metsää, näistä 49 edustajaa (vastaavasti 25 %) on jäsenenä metsänhoitoyhdistyksessä ja 12 edustajaa (6 %) kuuluu yhdistyksensä johtoon. Lakia vastaan äänestäneistä 77 edustajasta on jokseenkin tasan puolet (51 %) metsänomistajia, siis suhteellisesti suurempi osa kuin eduskunnasta kokonaisuudessaan.

Sattumalta oli sekä lakia vastustaneiden että sitä puoltaneiden metsää omistavien kansanedustajien lukumäärä ratkaisevassa äänestyksessä täsmälleen sama eli 39 (10 metsänomistaja-edustajaa oli poissa). Näiden ryhmien suhde metsänhoitoyhdistyksiin on sikäli mielenkiintoinen, että edellisistä, siis lain vastustajista suhteellisesti suurempi osa on metsänhoitoyhdistysten jäseniä (67 %) ja johtohenkilöitä (15 %) kuin lain puolesta äänestäneistä, joiden osalta vastaavat luvut olivat 49 % ja 13 %. Ero ei siis ole vallan suuri, mutta kieltämättä olisi odottanut sen toisen suuntaiseksi.

13. LAIN ALLEKIRJOITUS

Ratkaisun tultua ryhdyttiin kiireellä valmistamaan lain toimeenpanoasetusta. Tarkoituksena oli aluksi saada molemmat asiakirjat samanaikaisesti vahvistettaviksi. Pian osoittautui kuitenkin, että lakiin eduskunnassa tehtyjen suurten muutosten vuoksi jo aiemmin valmistetussa asetuseräluonnoksessa

oli suoritettava niin perusteellinen ja aikaa vievä tarkistus, ettei itse lain hyväksymistä ollut syytä sen vuoksi viivyttää. Tällöin jäi ensisijaisesti harkittavaksi, milloin metsänhoitomaksu ensi kerran tulisi kannettavaksi, minkä seikan eduskunta oli jättänyt presidentin päätettäväksi.

Ammattimiehet tulivat siihen tulokseen, että ensimmäinen kanto voisi sopivimmin tapahtua v. 1952. Syistä jotka eivät ole tarkemmin tiedossa, hallitus kuitenkin eräässä vaiheessa otti sen kannan, että kanto aloitettaisiin vasta v. 1953. Kun tieto tästä saatiin, juuri vähän ennen kuin laki vietiin presidentin esittelyyn, Keskusmetsäseura Tapion taholta käännyttiin eräiden hallituksen jäsenten puoleen ammattielinten näkökantojen selostamiseksi. Prof. Juho Jännes, joka seitsemän ja puoli vuotta aikaisemmin oli pannut metsänhoitoyhdistyslaki-aloitteen uudelleen liikkeelle, kuten edellä on kerrottu, katsoi puolestaan tarpeelliseksi kirjoittaa tästä asiasta suoraan presidentille itselleen.

Mistä sitten johtuikin, kun laki marraskuun 17. p:nä 1950 vietiin presidentin esittelyyn, maatalousministeri T. N. Vilhula ehdotti esitellessään lain, että maksun ensimmäinen kanto määrättäisiin tapahtuvaksi v. 1952.

Presidentti J. K. Paasikivi, suuri metsiemme ja metsätaloutemme ystävä, allekirjoitti lain esittelyn mukaisesti ja saattoi siten metsänhoitoyhdistyksiä koskevan lain lopulliseen päätökseen.

Asetuskokoelmassa laki sai numeron 558/50.

14. AHVENANMAAN METSÄNHOITUYHDISTYSLAKI

Se lakiesitys, jonka maatalousministeriö oli Yksityismetsälakikomitean ehdotuksen pohjalla valmistanut ja painattanut, lähetettiin Centralskogssällskapet Skogskulturin toimesta myös Ahvenanmaan maakuntalautakunnalle. Merkittävää on, että vaikka Ahvenanmaalla ei nykyisin olekaan manner-Suomen metsänhoitoyhdistyksiä vastaavia järjestöjä, asia kiinnosti suuresti sekä maakunnan hallintoelimiä että metsätalousväkeä. Erikoisesti ansaitsee tämän yhteydessä mainita pääasiallisesti kaupallisella alalla toimivan Ålands Skogsägareförbundin asiamiehen maanvilj. Alfred Ericssonin nimi. Yhteistoimin sanotun keskusmetsäseuran toimihenkilöiden kanssa valmistettiin asiasta sitten esitys metsänhoitoyhdistyslaiksi, joka annettiin maakuntapäiville helmikuussa 1949. Se seuraili pääasiallisesti esikuvansa linjoja. Jokseenkin yksimielisesti lakiesitys tuli hyväksytyksi maakuntapäivien istunnossa maaliskuun 3. p:nä 1949, siis yli kaksi kuukautta ennen kuin eduskunta sai lakiesityksen edes käsiteltäväkseen.

Täten hyväksytty laki tuli sitten asianmukaisessa järjestyksessä presidentin vahvistettavaksi. Laki katsottiin kuitenkin sen laatuiseksi, ettei maakuntapäivillä olisi ollut oikeutta sen itsenäiseen säätämiseen, minkä vuoksi

sitä ei vahvistettu, vaan se palautettiin kesäkuun lopussa takaisin maakunta-päiville.

Saadun tiedon mukaan on tarkoitus ottaa asia uudelleen esille maakunta-päivillä helmikuussa 1951 ja silloin seurata sitä metsänhoitoyhdistyslain muotoa, joka syntyi eduskuntakäsittelyn tuloksena.

15. LOPPUSANAT

Olemme edellisillä sivuilla seurailleet metsänhoitoyhdistyslaki-asian kehitystä sen ensimmäisistä kaavailuista aina sen lopulliseen kiteytymiseen asti. Se on kulkenut todella varsin monivaiheisen tien ja käynyt monen mielenkiintoisen muodonvaihdon läpi. Sen valmistelu ei myöskään ole ollut jonkun yksityisen henkilön tai jonkin suppean ryhmäkunnan asiana, vaan siihen ovat osallistuneet harvinaisen laajat piirit, sekä metsäntuottajat ja näiden järjestöt että maan parhaat metsäammattimiehet, monet hallitukset, lukuisa joukko lakimiehiä, eduskunnan vaikutuksesta puhumattakaan. Ei todellakaan voida väittää, että laki olisi syntynyt harkitsematta tai hättiköiden.

Huolimatta niistä monista välimuodoista, joiden kautta kehitys on kulkenut, ei v:ltä 1937 olevan ensimmäisen kiinteän lakiehdotuksen ja lopullisen lain välillä ole hyvinkään suuria periaatteellisia eroavaisuuksia. *Ennen kaikkea ovat lain henki ja sen tarkoitusperät pysyneet samoina.* Käytännölliset toimeenpanomuodot ovat kyllä muuttuneet, mutta nekin muovautuivat ainakin tämän kirjoittajan käsityksen mukaan loppujen lopuksi varsin onnistuneiksi.

Laki on erityisesti käsittelynsä viime vaiheissa kieltämättä herättänyt melkoista vastustustakin. Tuskinpa se sentään on ollut suurempi kuin mitä tällaisen uuden ja suuren asian luonnostaan täytyy saada aikaan. Olisi liikaa vaatia, että kaikki kansalaiset olisivat voineet sen täysin yksimielisesti omaksua. Tokkopa myöskään erehtyy väittäessään, että eduskunnan äänestystulokset antoivat suhteellisesti liian epäsuotuisan kuvan varsinaisten metsäntuottajain kannasta lakia kohtaan.

Ovatpa syyt kielteiseen kannanottoon yksityistapauksissa olleet mitkä tahansa, kun laki kerran asianmukaisessa järjestyksessä on syntynyt, sen vastustajienkin pitäisi nyt jaksaa suhtautua siihen lojaalisesti. Sen jatkuvalla mustaamisella tuskin on poliittistakaan mynttiä lyötävissä. Sanomalehti »Maakansa», joka aikaisemmin ei suinkaan kuulunut lain innokkaimpiin kannattajiin, esitti lokakuun 22. p:nä 1950 julkaisemassaan sangen rakentavassa pääkirjoituksessa toivomuksen, että lakia nyt ryhdyttäisiin »soveltamaan käytäntöön hyvässä sovussa ja ennakkoluulottomasti». Tämä näkemys on varmasti oikea ja hedelmällinen. Uskomme näin tapahtuvankin ja vastustuksen

häviävän sitä mukaa kuin asiaan ehditään tottua ja metsänhoitoyhdistysten tehostunut toiminta alkaa näkyä.

Joka tapauksessa metsänhoitoyhdistystoiminta on nyt uuden kehitysvaiheensa alussa. Niin pian kuin asetus metsänhoitoyhdistyksistä saadaan vahvistetuksi, alkaa lain toimeenpano. Sen onnistumisesta lankeaa suuri vastuu sekä keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille että metsänhoitoyhdistysjärjestölle itselleen, sen johto- ja toimihenkilöille sekä ennen kaikkea jäsenille, satatuhatlukuiselle metsäntuottajakunnalle. Voimme vakaasti luottaa siihen, että kaikkien näiden voimien hyvä yhteistyö ja vilpittön pyrkimys tekevät metsänhoitoyhdistyslaista sen maatilametsätaloutemme kulmakiven, joksi se on aiottukin.

SUMMARY:

ON THE CREATION OF THE ACT ON FOREST OWNERS' ASSOCIATIONS PASSED IN 1950

The paper, which was written already at the turn of the year in 1950—51, gives a quite detailed description of the early history of the Act on Forest Owners' Associations, which was passed on 17 November 1950 and is still in force, of the long-lasting and multifarious preparations involved with it and of its consideration in the parliament. The earliest proposals concerning determination of the forestry cooperation of farmers on a statutory basis were presented as early as in the last years of the first decade of the present century, but the history of the act reported on in this paper begins only in 1935. Thus, its creation took fifteen years, partly due to the war.

In the year mentioned the Committee for Promotion of Silviculture presented its report which contains a bill in the matter. The leading principles and the basic aims presented in the bill remained more or less unchanged through all stages of preparation of the act, but the text proper, the form of execution and many a detail changed completely from one stage to another during the multifarious process of its preparation, and even during its consideration in the parliament. Particularly active among the great number of organizations taking part in the preparations of the act was the Forestry Council of the Central Union of Agricultural Producers which, by presenting a new bill after the war, took up the matter anew. The Diet, in which consideration of the matter was quite animated, accepted the bill with 102 votes for and 77 against it. In most parties there were both supporters and opponents; only the social democrats voted harmoniously for the act and the people's democrats against it.